

Dostosowanie wymagań dla uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się

Dyskalkulia czyli trudności w liczeniu.

Oceniamy przede wszystkim tok rozumowania, a nie techniczną stronę liczenia.

Uczeń ma bowiem skłonność do przestawiania kolejności cyfr w liczbie i przez to jej zapis jest błędny. Zły wynik końcowy wcale nie świadczy o tym, że dziecko nie rozumie zagadnienia. Dostosowanie wymagań będzie więc dotyczyło tylko formy sprawdzenia wiedzy poprzez koncentrację na prześledzeniu toku rozumowania w danym zadaniu i jeśli jest on poprawny – wystawienie uczniowi oceny pozytywnej.

Dysgrafia czyli nieczytelne pismo.

Dostosowanie wymagań będzie dotyczyło formy sprawdzenia wiedzy, a nie treści.

Wymagania merytoryczne, co oceny pracy pisemnej powinny być ogólne, takie same, jak dla innych uczniów, natomiast sprawdzenie pracy może być niekonwencjonalne. Np.: jeśli nauczyciel nie może przeczytać pracy ucznia, może go poprosić, aby uczynił to sam lub przepytać ustnie z tego zakresu materiału. Może też skłaniać ucznia do pisania drukowanymi literami lub na komputerze.

Dysortografia czyli trudności z poprawną pisownią pod względem ortograficznym, fonetycznym, interpunkcyjnym itp.

Dostosowanie wymagań dotyczy głównie formy sprawdzenia i oceniania wiedzy z tego zakresu. Zamiast klasycznych dyktand można robić sprawdziany polegające na uzasadnieniu pisowni wyrazów, odwołując się do znajomości zasad ortograficznych, oceniać odrębnie merytoryczną stronę pracy i odrębnie poprawność pisowni, nie wpisując tej drugiej oceny do dziennika. W żadnym wypadku dysortografia nie uprawnia ucznia do zwolnienia ucznia z nauki ortografii i gramatyki.

Dysleksja czyli trudności w czytaniu przekładające się często na problemy ze zrozumieniem treści.

Dostosowanie wymagań w zakresie formy może nastąpić w klasach, gdzie programowo jest sprawdzanie opanowania tej umiejętności. Widząc trudności dziecka nauczyciel może go odpytać z czytanki, tekstów na osobności, a nie przy całej klasie, nie ponaglać, nie krytykować, nie zawstydząć, nie mobilizować stwierdzeniami „jak się postarasz to będzie lepiej”, nie zadawać do domu obszernych tekstów, czytanek do opanowania.

W klasach starszych problem jest bardziej złożony, gdyż opanowanie wiedzy opiera się na założeniu, że uczeń umie już sprawnie czytać i ta umiejętność rzeczywiście jest niezbędna. Uczeń ma zatem niewielkie pole manewru. W zasadzie jedynie, co może zrobić, to więcej czasu poświęcić na naukę. Korzystać z audiobooków lub sfilmowanych lektur, czy materiałów.

Nauczyciel w zasadzie nie ma wyboru, dysleksja nie daje możliwości obniżenia wymagań jakościowych. Są to bowiem uczniowie, z co najmniej przeciętną sprawnością intelektualną, którzy zechcą w przyszłości zdawać maturę, a ta, żeby zachować rangę musi mieć odpowiedni, co najmniej przeciętny poziom wymagań.

Polem do pracy nauczyciela będzie dbałość o rozwój sfery emocjonalnej takiego ucznia. Dydaktyka jest bowiem bardzo ważna, ale jeszcze ważniejsze jest przygotowanie dziecka do radzenia sobie w życiu, a do tego dziecko potrzebuje wrażliwości, fantazji, ufności we własne siły i zdolności niezależnie od tego kim będzie.

Ogólne zasady postępowania z uczniem z dysleksją rozwojową.

1. Unikać głośnego odpytywania z czytania przy klasie; wskazówka ta dotyczy przede wszystkim dzieci młodszych. Jeśli nauczycielowi do oceny umiejętności ucznia niezbędne jest głośne czytanie, należy przeprowadzić je na przerwie, po zakończeniu lekcji.
2. Ograniczyć czytanie obszernych lektur do rozdziałów istotnych ze względu na omawianą tematykę, akceptować korzystanie z nagrań fonicznych, w wyjątkowych przypadkach z ekranizacji, jako uzupełnienie samodzielnie czytanych rozdziałów.
3. Kontrolować stopień zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń. Szczególnie podczas sprawdzianów (wolne tempo czytania, słabe rozumienie jednorazowo przeczytanego tekstu może uniemożliwić wykazanie się wiedzą z danego materiału).
4. Ze względu na wolne tempo czytania lub/i pisania zmniejszyć ilość zadań (poleceń) do wykonania w przewidzianym dla całej klasy czasie lub wydłużyć czas pracy dziecka. Formy te należy stosować zmiennie – uczeń pozostawiony w klasie dłużej niż rówieśnicy, narażony na komentarze z ich strony sam zacznie rezygnować z dodatkowego czasu.
5. Ograniczyć teksty do czytania i pisania na lekcji do niezbędnych notatek, których nie ma w podręczniku; jeśli to możliwe dać dziecku gotową notatkę do wklejenia. Zalecenie to jest szczególnie istotne w przypadku dzieci małych lub starszych, u których stwierdzono dysgrafię.
6. Pisemne sprawdziany powinny ograniczać się do sprawdzanych wiadomości, wskazane jest zatem stosowanie testów wyboru, zdań niedokończonych, tekstów z

lukami – pozwoli to uczniowi skoncentrować się na kontrolowanej tematyce, a nie na poprawności pisania.

7. Wskazane jest preferowanie wypowiedzi ustnych. Sprawdzenie wiadomości powinno odbywać się często i dotyczyć krótszych partii materiału. Pytania kierowane do ucznia powinny być precyzyjne.
8. W przedmiotach ścisłych podczas wykonywania ścisłych operacji wymagających wielokrotnych przekształceń, należy umożliwić dziecku ustne skomentowanie wykonywanych działań. W ocenie pracy ucznia wskazane jest uwzględnienie poprawności toku rozumowania, a nie tylko prawidłowości wyniku końcowego. W przypadku prac pisemnych z przedmiotów ścisłych i im pokrewnych, nauczyciel powinien zwrócić uwagę na graficzne rozplanowanie sprawdzianów- pod treścią zadania powinno być wolne miejsce na rozwiązanie. Pozwoli to uniknąć niepotrzebnych pomyłek przy przepisywaniu zadań na inną stronę np.: gubienie, mylenie znaków, cyfr, symboli, tak charakterystycznych dla dzieci z dysleksją.
9. Materiał programowy wymagający znajomości wielu wzorów, symboli, przekształceń można podzielić na mniejsze partie. Tam gdzie jest taka możliwość, pozwolić na korzystanie z gotowych wzorów, tablic, itp. Unikać wrywania do odpowiedzi. Jeżeli jest to możliwe uprzedzić ucznia, że będzie dzisiaj badany. W ten sposób umożliwiamy dziecku przypomnienie wiadomości, skoncentrowanie się, a także opanowanie napięcia emocjonalnego często blokującego wypowiedź.
10. Dobrze jest posadzić dziecko blisko nauczyciela, dzięki temu zwiększy się jego koncentracja uwagi, ograniczeniu ulegnie ilość bodźców rozprasających, wzrośnie bezpośrednia kontrola nauczyciela, bliskość tablicy pozwoli zmniejszyć ilość błędów przy przepisywaniu.
11. Złagodzić kryteria wymagań z języków obcych. Uczeń mający problemy z opanowaniem ojczystego języka prawie zawsze ma trudność z mówieniem, rozumieniem,, czytaniem i pisanem w języku obcym.
12. Podczas oceny prac pisemnych nie uwzględniać poprawności ortograficznej lub oceniać ja opisowo. Należałoby pozwolić uczniom na korzystanie ze słowników ortograficznych podczas pisania wypracowań, prac klasowych. Postępy w zakresie ortografii sprawdzać za pomocą dyktand z komentarzem, okienkiem ortograficznym, pisania z pamięci. Zakres sprawdzianu powinien obejmować jeden rodzaj trudności ortograficznych – umożliwi to skoncentrowanie się na zagadnieniu, tym samym zmniejszając ilość błędów i daje poczucie sukcesu.
13. W przypadku ucznia z dysgrafią wskazane jest akceptowanie pisma drukowanego, pisanie na komputerze zwłaszcza prac obszernych (wypracowań, referatów). Nie należy również oceniać estetyki pisma, np.: w zeszytach. Jeśli pismo dziecka jest trudne do odczytania, można zamienić prace pisemną na wypowiedź ustną.
14. Bazować na polisensorycznych (angażujących wszystkie zmysły) metodach nauczania.

15. Przekazywać uczniom spostrzeżenia na temat ich pracy. Zauważać zrobione postępy.
16. Systematycznie przeglądać zeszyty.
17. Zezwolić na pisanie ołówkiem, aby uczeń mógł łatwiej poprawiać błędy.

Sposoby dostosowania wymagań z języka polskiego.

1. Nie wymagać, by uczeń czytał głośno przy klasie nowy tekst, wskazywać wybrane fragmenty dłuższych tekstów do opracowania w domu i na nich sprawdzać technikę czytania.
2. Dawać więcej czasu na czytanie tekstów, poleceń, instrukcji, szczególnie podczas samodzielnej pracy lub sprawdzianów, w miarę potrzeby pomagać w ich odczytaniu.
3. Starać się w miarę możliwości przygotowywać sprawdziany i kartkówki w formie testów.
4. Czytanie lektur szkolnych lub innych opracowań rozłożyć w czasie, pozwolić na korzystanie z audiobooków.
5. Raczej nie angażować do konkursów czytania.
6. Uwzględnić trudności w rozumieniu treści, szczególnie podczas samodzielnej pracy z tekstem, dawać więcej czasu, instruować lub zalecać przeczytanie tekstu wcześniej w domu.
7. Częściej sprawdzać zeszyty szkolne ucznia, ustalić sposoby poprawy błędów, czuwać nad wnikliwą ich poprawą, oceniać poprawność i sposób wykonania prac.
8. Dać uczniowi czas na przygotowanie się do pisania dyktand poprzez podanie mu trudniejszych wyrazów, a nawet wybranych zdań, które występują w dyktandzie, można też dawać teksty z lukami lub pisanie z pamięci.
9. Dyktanda sprawdzające można organizować indywidualnie.
10. Błędów nie omawiać wobec całej klasy.
11. W przypadku trudności w redagowaniu wypowiedzi pisemnych uczyć tworzenia schematów pracy, planowania kompozycji wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie).
12. Pomagać w wyborze argumentów, jak również odpowiednich wyrażań i zwrotów.
13. Nie obniżać ocen za błędy ortograficzne i graficzne w wypracowaniach.
14. Podać uczniom jasne kryteria oceny prac pisemnych (wiedza, dobór argumentów, logika wyводу, treść, styl, kompozycja, itp.)
15. Dawać więcej czasu na prace pisemne, sprawdzać czy uczeń skończył notatkę z lekcji, w razie potrzeby skracać wielkość notatek.
16. W przypadku trudności z odczytaniem pracy odpytać ucznia ustnie.
17. Pozwolić na wykonywanie prac na komputerze.

Sposoby dostosowania wymagań z języków obcych.

1. Dawać łatwiejsze zadania.
2. Nie wrywać do natychmiastowej odpowiedzi, dawać więcej czasu na zastanowienie się i przypomnienie słówek, zwrotów.
3. Dawać więcej czasu na opanowanie określonego zestawu słówek.
4. W fazie prezentacji leksyki zwolnić tempo wypowiedzanych słów i zwrotów, a nawet wypowiadać je przesadnie poprawnie.
5. Można pozwolić na korzystanie z dyktafonu podczas lekcji.
6. Nowe wyrazy objaśniać za pomocą polskiego odpowiednika w formie opisowej, podania synonimu, antonimu, obrazka, tworzenie związku z nowym wyrazem.
7. W zapamiętaniu pisowni stosować wyobrażanie wyrazu, literowanie, pisanie palcem po ławce, pisanie ze zróżnicowaniem kolorystycznym liter.
8. Przy odczytywaniu tekstu przez nauczyciela pozwalać na korzystanie z podręcznika.
9. W nauczaniu gramatyki można stosować algorytmy w postaci graficznej wykresów, tabeli, rysunków.
10. Podczas prezentacji materiału zestawiać zjawiska gramatyczne języka polskiego ze zjawiskami gramatycznymi charakterystycznymi dla języka obcego.
11. Prowadzić rozmówki na tematy dotyczące uczniów.
12. Dawać więcej czasu na wypowiedzi ustne i prace pisemne.
13. Liberalnie oceniać poprawność ortograficzną i graficzną pisma.
14. Oceniać za wiedzę i wysiłek włożony w opanowanie języka, kłaść większy nacisk na wypowiedzi ustne.

Sposoby dostosowania wymagań matematyka, fizyka chemia.

1. Naukę tabliczki mnożenia, definicji, reguł wzorów, symboli chemicznych rozłożyć w czasie, często przypominać i utrwalać.
2. Nie wrywać do natychmiastowej odpowiedzi, przygotować wcześniej zapowiedzią, że uczeń będzie pytany.
3. W trakcie rozwiązywania zadań tekstowych sprawdzać, czy uczeń przeczytał treść zadania (czy prawidłowo je zrozumiał), w razie potrzeby udzielać dodatkowych wskazówek.
4. W czasie sprawdzianu zwiększyć ilość czasu na rozwiązanie zadania.
5. Uwzględnić trudności związane z myleniem znaków działań, przedstawianiem cyfr, zapisywaniem reakcji chemicznych itp.
6. Materiał sprawiający trudność dłużej utrwalać, dzielić na mniejsze porcje.
7. Oceniać tok rozumowania, nawet gdyby ostateczny wynik zadania był błędny, co wynikać może z pomyłek rachunkowych.

8. Oceniać dobrze, jeśli wynik zadania jest prawidłowy, choćby strategia dojścia do niego była niezbyt jasna, gdyż uczniowie dyslektyczni częściej prezentują styl dochodzenia do rozwiązania niedostępny innym osobom będący na wyższym poziomie kompetencji.

Sposoby dostosowania wymagań geografia, biologia, historia.

1. Uwzględniać trudności z zapamiętywaniem nazw, nazwisk.
2. W czasie odpowiedzi ustnych dyskretnie wspomagać, dawać więcej czasu na przypomnienie, wydobycie z pamięci nazw, terminów, dyskretnie naprowadzać.
3. Częściej powtarzać i utrzymywać materiał.
4. Podczas uczenia stosować techniki skojarzeniowe ułatwiające zapamiętywanie.
5. Wprowadzać w nauczaniu metody aktywne, angażujące jak najwięcej zmysłów (ruch, dotyk, wzrok, słuch), używać wielu pomocy dydaktycznych, urozmaicać proces nauczania.
6. Zróżnicować formy sprawdzania wiadomości i umiejętności tak, by ograniczyć ocenianie na podstawie pisemnych odpowiedzi ucznia.
7. Przeprowadzać sprawdziany ustne z ławki, niekiedy nawet odpytywać indywidualnie często oceniać prace domowe.

Sposoby dostosowania wymagań muzyka, plastyka, wychowanie fizyczne, technika.

1. Zawsze uwzględnić trudności ucznia.
2. W miarę możliwości pomagać, wspierać, dodatkowo instruować, pokazywać na przykładzie.
3. Dzielić dane zadania na etapy i zachęcać do wykonywania małymi krokami.
4. Nie zmuszać na siłę do śpiewania czy wykonywania ćwiczeń sprawiających uczniowi trudność.
5. Dawać więcej czasu na opanowanie danej umiejętności, cierpliwie udzielać instruktażu.
6. Nie krytykować, nie oceniać negatywnie wobec klasy.
7. Podczas oceniania brać przede wszystkim pod uwagę stosunek ucznia do przedmiotu, jego chęci, wysiłek, przygotowanie do zajęć w materiały, niezbędne pomoce, itp.
8. Włączać do rywalizacji tylko tam gdzie uczeń ma szansę.

Izabela Helińska
pedagog
29. 04. 2020r.